Türkiye'de Maden Firmalarına Finansal Destek Sağlamak Amacıyla Borsaya Katılım Süreci Önerileri - 3

Ömür Burak BİRKAN
Maden Y. Mühendisi
burakbirkan@penka.com.tr
Prof. Dr. Bahtiyar ÜNVER
CEng, MIMMM, MAusIMM
Hacettepe Üniversitesi,
Maden Mühendisliği Bölümü

Borsada Halka Arz (Listelenme)

Günümüz ekonomisinde küreselleşmenin etkileri daha fazla hissedildikçe sermayeye olan ilgi ve ihtiyaç da artmaktadır. Bu kapsamda firmalar piyasadaki serbest fonlara erişebilmek için hisselerinin belli bir miktarını halka satarak uzun vadeli kaynak elde edebilmektedir. Bu şekilde sermaye ihtiyacı olan firmalara uzun vadeli fon kaynağı etkin bir yoldan sağlanmakta ve bu yolla firmaların kaynak sorunu çözülmektedir.

Firma borsada listelenmemişse senetlerinin de ticareti mümkün değildir. Borsada listelenmiş bir firmaya ait hisse senedi ise o borsa tarafından tanındığı ve pazarında alım/satımının yapılmasına izin verildiği anlamına gelmektedir.

Borsada değerli kağıtlar; hisse senetleri, tahviller, bonolar, petrol, altın ve bunlar gibi kişilere ait bir hakkı ortaya koyan kağıtlardır. Değerli kâğıt borsası da hisse senetleri, tahviller, bonolar vb. gibi kağıtların işlendiği piyasadır. Toronto Borsaları da bunlardan biridir.

Bu yazı dizisinin **Madencilik Türkiye** dergisindeki ilk makalesinde Toronto Borsalarında madencilik sektörüne hitap eden 2 farklı borsa olduğu belirtilmiştir. Bunlar;

- TSX (Toronto Stock Exchange) olarak isimlendirilen işletme ruhsat sahibi ve üretim safhasında maden firmalarının bulunduğu üst borsa,
- TSXV (Toronto Stock Exchange Venture) olarak isimlendirilen TSX'de listelenemeyecek kadar küçük/orta ölçekli maden, maden arama ruhsatlı ve diğer girişimci firmaların bulunduğu alt borsadır.

TSXV'de listelenmek özellikle büyüme ve finans arayışındaki firmalar için halka kadar inen ticari bir girişim, yatırımcılar içinde düşük maliyetli yatırım fırsatları sağlamaktadır.

Bunun yanında TSXV'de listelenerek yeterli düzeye ve şartlara gelindiğinde TSX'e geçiş, şirket ve yatırımcıları için daha büyük hedeflere ilerleme olanakları sunmaktadır.

Toronto Borsaları, pazarında bulunan 1200 civarı maden firması, bu yazı dizisinin 2. makalesinde yer alan madencilik sektörüne uyguladığı maden varlık raporlama standartları ve firmaların listelenmesine sağladığı kolaylıklar sebebiyle dünyanın önde gelen maden borsalarından biridir.

Borsa İstanbul'a örnek olması açısından ve madencilik sektöründe bulunan özellikle küçük/orta ve ayrıca büyük ölçekli firmalar için Toronto Borsalarında firmalara sunulan listelenme yöntemlerini kısaca incelemek yararlı olacaktır.

Toronto (TSX veya TSXV) Borsalarında Listelenme Yöntemleri

Şekil 8'de gösterildiği gibi TSX ve TSXV' de listelenmek isteyen firmalar aşağıda belirtilmekte olan yöntemlerden herhangi birisini kullanabilmektedir:

i. Klasik Halka Arz Yöntemi (Initial Public Offering - IPO)
ii. Doğrudan Listelenme Yöntemi (Direct Listing – Çift Listleme)
iii. Devir Alma Yöntemi (Reverse Take-Over - RTO)
iv. Bir Üst Borsa Olan TSX'e Terfi (Graduation to Toronto Stock Exchange)
v. Özel Amaçlı Kurulmuş Satın Alma Şirketi Yöntemi (Special Purpose Acquisition Corporation - SPAC).
vi. Sermaye Havuzu Şirketi Yöntemi (Capital Pool Company Program - CPC Programı)

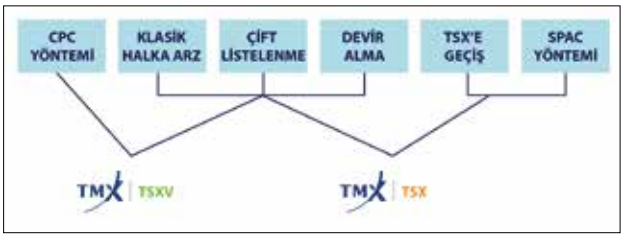

Şekil 8. TSX/TSXV'de topluca halka arz (listelenme) yöntemleri. [1,2]

Klasik Halka Arz Yöntemi (Initial Public Offering - IPO)

Basit anlamda halka arz demektir ve borsada listelenmek açısından geleneksel bir yoldur. Bu yöntem, güvenli bir komisyon tarafından doldurulacak bir tanıtım dosyası ve borsaya kayıt olmak üzere yapılan başvuru ile tamamlanmaktadır. [1,2]

Doğrudan Listelenme Yöntemi (Direct Listing – Çift Listelenme)

İştirakçi, belli bir raporlama sisteminde ve düzenlemelere göre hareket ediyorsa, bunun yanında TSXV/TSXV tarafından ta-

nınan ve benzer listelenme şartları aranan bir borsada ise bir işleme gerek duyulmadan doğrudan bu borsalarda listelenebilmektedir.

Bir başka deyişle, halka arz olmuş uluslararası firmalar kendi borsalarında bulunacağı gibi TSXV/TSX'te de listelenebilir. Bu duruma da "Çift Listelenme" denilmektedir. [1, 2]

Devir Alma Yöntemi (Reverse Take-Over - RTO)

Firmanın TSX veya TSXV borsasında listelenmesi için daha önceden bu borsalarda kayıtlı bir firmayı devir almak, (listelenmek istediği borsanın gerektirdiği şartları taşımayan bir şirketin borsaya kayıtlı bir firmayla birleşmeye gidip kendini borsada kayıtlı olmaya aday duruma getirme veya şirket birlikteliği) diğer bir yöntemdir. Bu durum, şirket birleşmesi, borsada mevcut hisselerin alınması veya borsada hisse senedi ihracı gibi pek çok şekilde gerçekleştirilmektedir. [1, 2]

TSX'e Geçiş / Terfi (Graduation to Toronto Stock Exchange)

TSXV'den TSX'e geçiş şirket için kendi profilini, likiditesini ve sermayesini arttıracak stratejik bir karar olup, şirket içi koşullarının dikkatli bir şekilde değerlendirilmesine dayandırılmaktadır. Aşağıda TSX borsasına terfi ile ilgili bazı istatistiki veriler bulunmaktadır;

- 630 adet TSXV'ye kayıtlı firma 2000 - 2016 arası üst borsa olan TSX'e geçiş yapmıştır. Bu şirketlerden yaklaşık 270 adedi ise maden firmasıdır. [3]
- TSX'e geçen firmalar 222,5 milyar dolarlık piyasa değerine ulaşmıştır.
- Piyasa değeri 1 milyar doları aşmış TSX firmalarının %19'u TSXV'den geçiş yapmışlardır.
- TSX bileşik endeksin bileşenlerinin %21'i TSXV'den geçiş yapan firmalardır. [6]

Özel Amaçlı Kurulmuş Satın Alma Şirketi Yöntemi (Special Purpose Acquisition Corporation - SPAC)

Bu program, hiçbir ticari işlemde bulunmamış veya mal varlığı olmayan ancak maddi varlıklar içeren bir şirket oluşturmak için deneyimli yönetim ve görevliler sağlayarak doğrudan TSX'e kaydolmak amaçlı alternatif bir listelenme yöntemidir. SPAC sermayesini en az 30 milyon Kanada dolarına yükseltip daha sonra IPO yolu ile TSX'de listelenmeye başlamaktadır. [1, 2]

CPC Programı (Sermaye Havuz Şirketi - Capital Pool Company Program)

Kanada'da girişimci pazarı olarak bilinen ve daha çok KOBİ'ler için uygun olan TSXV Borsası, CPC yöntemi ile büyüme hedefli firmalara sermaye ve bu pazara girmek isteyen yatırımcıya da kapsamlı uyum standartları sağlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında özellikle ülkemizde KOBİ statüsünde bulunan birçok maden firmasına TSXV borsası tarafından girişimci ve büyüme hedefli firmalara sunulan CPC yöntemini ülkemiz şartlarında Borsa İstanbul'a olası model olarak uyarlanması çok uygundur.

TSXV borsası tarafından özel olarak sunulan CPC programı iki aşamalı süreç olup kısaca aşağıdaki adımları içermektedir;

1. Adım: Sermaye Havuz Şirketini oluşturmak (CPC)

İş ve özel şirket deneyimli toplam sermayesi 100.000 $ üstünde olan en az 3 birey, bir araya gelerek CPC adı verilen anonim bir şirket oluşturulmakta ve TSXV'de listelenmek üzere kişileri hisse senedi satın almaya çağıran bir belge yayınlayarak şirket hisselerini satışa başlamaktadır.

2. Adım: Yeterlilik işlemi ve TSXV borsasına kayıt olmak

Borsa kurulları tarafından belirlenen CPC yeterlilik işlemi ve kaydolma adına 24 ay içinde TSXV ile anlaşmaya varıldığının duyurulmasıyla birlikte borsada listelenme işlemi tamamlanmış olur. Hissedarların onayı gerekmeksizin, yapılan anlaşmalar ve belgeler, yeterlilik işlemi bitikten sonra en geç 7 iş günü içerisinde SEDAR'a (www.sedar.com / System for Electronic Document Analysis and Retrieval – Elektronik belge analiz ve kazanım duyurma sistemi) postalanmaktadır. Postalanmayla süreç sonlanmakta firmanın borsaya katılımı sağlanmaktadır. [4]

2016 yılı verilerine göre CPC programının uygulanmaya başlandığı 1986 yıldan bu yana:

- 2400'ın üstünde CPC oluşturulmuştur.
- Bu firmaların yaklaşık %86'sına karşılık gelen 2050 firmanın borsaya kayıt işlemi tamamlamıştır.
- Oluşturulan CPC'lerden 81 adedi halen TSX'de işlem görmektedir.
- 2011-16 yılları arasında CPC firmaları TSXV'de 6,8 milyar dolar, TSX'de ise 18,5 milyar dolar değere ulaşmıştır. [3]

2010 yılında ise toplam 128 adet firmanın borsaya kaydı gerçekleştirilmiştir. Bu firmaların;

- 78'i maden
- 16'sı petrol ve gaz
- 6'sı teknoloji
- 5 tanesi ise yenilenebilir ve temiz teknoloji firmalarıdır. [5]

Nisan 2019 yılı verilerine göre şu anda toplam 80 adet maden firması TSXV Borsasında ticarete başlamak üzere CPC olarak bulunmaktadır.[7]

Borsa İstanbul (BİST) ve Madencilik Sektörü

BİST hisse senetleri, hazine bonoları ve devlet tahvilleri, gelir ortaklığı sertifikaları, özel sektör tahvilleri, yabancı menkul kıymetler, gayrimenkul sertifikaları ve uluslararası menkul kıymetlerin alım/satımının yapılmasını sağlamak amacıyla 26 Aralık 1985 tarihinde kurulmuş, 3 Ocak 1986'da faaliyete başlamıştır.▶

Özerk ve mesleki bir kamu kurumu olarak BİST yetkili olduğu konu ve alanlarda kendi yasal düzenlemelerini yapabilmektedir. Yapılan alım satım işlemlerinden oransal olarak alınan borsa payı, kotasyon ücretleri ve mevzuatta gösterilen diğer kalemler gelirlerini oluşturmaktadır. [8]

Şu aşamada BİST maden firmalarına uluslararası düzeyde yeterli olanak sağlayamadığı için maden borsası olarak dünya genelinde yaygın olmadığı gibi borsada madencilik endeksini oluşturan sadece 4 maden firması bulunmaktadır. Bunlar;

Sıra	Kısa İfadesi	Firma	Listelendiği Tarih
1	PRKME	Park Elektrik Madencilik A.Ş.	24.10.1997
2	IPEKE	İpek Doğal Enerji Kaynakları A.Ş.	27.06.2000
3	KOZAA	Koza Anadolu Metal Mad. A.Ş.	05.03.2003
4	KOZAL	Koza Altın İşletmeleri A.Ş.	12.02.2010
Aşağıda BİST'te maden sektörü ana başlığı altında yer almamakla birlikte, bünyesinde metal madencilik sektörünü de bulunduran firmalara örnekler bulunmaktadır;			
1	ODAS	Odaş Elektrik Üretim Sanayi A.Ş.	14.05.2013
2	AVOD	A.V.O.D. Kurutulmuş Gıda ve Tarım Ürünleri A.Ş.	30.11.2011

Çizelge 2. BİST'de listelenen Türk maden firmaları. [9]

Ülkemizdeki madencilik sektörünü güçlendirmek, içinde bulunduğu finansal güçlükleri aşmak ve yabancı maden firmalarıyla fırsat eşitliğini yakalamak için gerekli yollardan biri de borsada listelenme yoluna gitmektir. Bunun içinde özellikle firmaları borsada listelenmeye teşvik etmek ve alternatifli listeleme yöntemleri sunulması gerekmektedir.

Borsa İstanbul'da Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP)

Ülkemizde maden firmalarının borsada listelenebilmesi model önerimize temel teşkil etmesi açısından, TSXV Borsasında yer alan CPC uygulamasına benzer nitelikteki GİP uygulamasını incelemek yararlı olacaktır.

Gelişme ve büyüme potansiyeline sahip firmaların sermaye piyasalarından kaynak sağlamak hedefli ihraç edecekleri menkul kıymetlerin işlem görebileceği şeffaf ve düzenli bir ortam yaratmak amacıyla BİST bünyesinde kurulan ayrı bir piyasa, Gelişen İşletmeler Pazarı (GİP) olarak adlandırılmıştır.

GİP bu potansiyele sahip küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin paylarını halka arz etmek suretiyle sermaye piyasalarından uzun vadeli ve geri ödemesiz kaynak sağlama amacıyla kurulmuş piyasalardır. GİP'te, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından kayda alınmış, ancak BİST listelenme şartlarını sağlamayan firmaların payları işlem görmektedir.

GİP'te hayat eğrisinin başlarında olan firmaların sermaye temin etmek hedefli, öz kaynaklarını artırmaları ve sağladıkları finansman ile büyüme hızlarını artırarak orta/büyük ölçekli şirket seviyesine ulaşmaları ve ülkemiz ekonomisine sağlayacakları katkının kalıcı olması amaçlanmaktadır.

Bu nedenle, GİP'te sadece sermaye artırımı yöntemiyle pay halka arzına izin verilmektedir. Ortak satışı yöntemi yani hisse alım/satım işlemleri yapabilmek GİP'te mümkün değildir. Payları GİP'te işlem gören firmalar, işlem görmeye başladığı tarihten iki yıl sonra, BİST kotasyon yönetmeliğinde belirtilen ana pazar şartlarının sağlanması halinde borsada işlem görmek üzere başvuru yapabilmektedirler. [10, 11]

Özellikle KOBİ'ler için TSXV borsasında listelenme yollarından biri olarak uygulanan CPC yöntemine oldukça benzerlik taşımaktadır. Ancak sistem daha yakından incelendiğinde ilk işlemlerinin başladığı 2011 yılından bugüne kadar sadece 27 şirketin halka arz işleminin tamamlandığı ve 212 milyon TL kaynak elde ettiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında GİP programının ülkemizde bugüne kadar etkin ve verimli olarak kullanılmadığı görülmektedir.

Türkiye'de Maden Firmalarının Borsada Listelenebilmesi İçin Uygulanabilecek Model Önerisi

Toronto Borsalarından biri olan TSXV girişimciler borsası olarak öne çıkmaktadır. Bu borsada 1000'e yakın maden firmasının bulunduğu ve borsa piyasasında işlem yapabilirliği, TSX'den ayrı bir endeksi olduğu ilk makalede kaleme alınmıştır. Bu modelin Borsa İstanbul'a da uygulanabilirliğinin sağlanması sermaye arayışında olan maden firmalarımıza büyük kolaylık sağlayacağı bir gerçektir.

Bu açıdan bakıldığında, ülkemiz borsasında bulunan GİP programında bazı güncellemeler yaparak daha işlevsel hale getirmek mümkün olabilir. Tıpkı TSXV'de olduğu gibi düşük sermayeli firmalara da piyasada işlem yapılabilirlik özelliği getirilebilecek, BİST100'ün altında BİST Girişimciler Pazarı gibi yeni bir pazar oluşturulabilmesi olanağı vardır. Bu yeni Pazar, BİST 100'den ayrı olarak farklı bir borsa endeksinde de olabilir.

Böyle bir sistemle ilgili model önerisi Şekil 9.'da belirtilmiştir.

Şekil 9. BİST Girişimciler Pazarı model önerisi

Önerilen modelde "Gelişen İşletmeler Piyasası" adımında borsada listelenmeye hazırlık işlemleri yapılacaktır. 2 yıl beklemeksizin hazırlık işlemleri bittiğinde ve kurullarca istenilen teknik ve diğer şartların yerine getirilmesi ile birlikte firma BİST Girişimciler Pazar'ın da listelenerek, alt pazarda serbest hisse alım/satım işlemlerine başlanmış olacak ve şirketin piyasa değeri de ortaya çıkacaktır. Bu adımda maden firmalarından aşağıda liste halinde verilmekte olan ilk ön şartları sağlaması istenmelidir:

- En az bir maden sahasına sahip olunması,
- Yönetimle ilgili kayıtlar ve deneyim,
- Maden sahası hakkında numune, analiz, sondaj, jeolojik, jeofizik vb. teknik bilgiler, ►

• UMREK / JORC / NI 43-101 veya benzer kodlardan biriyle hazırlanan teknik rapor,
• Yeterli çalışma sermayesi ve/veya maden sahasında bulunan kaynağa ait değerin kanıtlanması,
• Arama ve geliştirme çalışmaları veya üretim gereksinimleri hakkındaki planlamalar.

Burada en önemli nokta Borsa İstanbul'a bağlı yeni bir Girişimci Pazarı'nın oluşturulmasıdır. Bu yeni oluşturulacak pazar sadece maden firmaları için değil tüm diğer sektörlere de çeşitli düzenlemelerle uygulanabilecektir. Bunun yanında, GİP sistemine de yeterli düzeyde işlevsellik kazandırmalıdır. Çeşitli teşvikler ve fonlar ile desteklenmeli ve zamanında gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır. GİP sistemi aracılığı ile 8 yıl içerisinde sadece 27 firma toplam 212 milyon TL sermaye artışı sağlayıp BİST Ana Pazar'da listelenebilmiştir ve bunların hiçbiri maden firması değildir. Bu durumu Toronto Borsaları ile karşılaştırdığımız zaman özellikle sermaye getirisi ve işlem yapan firma adedi olarak çok düşük seviyelerde kalındığı anlaşılmaktadır.

BİST Girişimciler Pazarı maden firmaları açısından ileriki yıllarda ya da kuruluş aşamasında;

1.Maden arama firmaları,
2.Maden arama ağırlıklı ve üretici firmalar,
3.Maden üretici firmalar

olarak 3 ayrı kategoriye de bölünebilir. Böylelikle maden firmaları bulundukları proje evresine göre sınıflandırılmış olacak ve bu firmalara muhtemel yatırım yapacak katılımcı açısından da daha anlaşılır bir pazar haline gelecektir.

BİST Girişimciler Pazarı'nda küçük ve orta ölçekli firmalara da hitap etmesi açısından, halka arz edilen hisselerinin piyasa değeri 5 ile 30 milyon TL arası hatta daha da altı bir seviyede tutulabilir. Bu pazarda yeterli kapasite ve olgunluk seviyesine gelen işlem yapan firmalar uygun gördükleri takdirde, kotasyon yönergesinde ve kurullarca istenen şartları sağlar hale geldiyse TSXV'den TSX'e geçişte olduğu gibi benzer şekilde BİST 100'de Yıldız Pazar ya da Ana Pazar'da işlem yapmak üzere de başvuru yapabilmelidirler (Yıldız Pazar halka arz edilen hisselerin piyasa değerinin 150 milyon TL üzerinde, Ana Pazar ise 150 ile 30 milyon TL arası olan pazarlardır.).

Bunun yanında yeni oluşturulacak BİST Girişimciler Pazarı'nda yer almak isteyen tüm firmalara TSX/TSXV borsalarında bulunan halka arz yöntemleri gibi uygulamalar da sunulmalıdır;

• Klasik halka arz yöntemi,
• Çift listelenme yöntemi,
• Devir alma yöntemi,
• BİST 100'e geçiş,

Bu sayede BİST'te gerek Yıldız veya Ana Pazar'da gerekse de Girişimciler Pazarı'n da listelenmek isteyen firmalar için gerekli adımlar da tamamlanmış olacaktır.

Önerilen bu Girişimciler Pazarı'nda sadece Türk maden firmaları değil, uluslararası maden firmaları da yukarıda belirtilmiş olan gerekli şartları ve adımları yerine getirdiklerinde listelenebilmelidir. Böylelikle, BİST bünyesinde uluslararası bir maden borsası oluşumunun da temelleri atılmış olacaktır.

Sonuçlar ve Öneriler

Kanada, Avustralya ve Güney Afrika dünyada madencilik faaliyetlerinin yaygın olarak yapıldığı ülkelerdir. Bu ülkeler geçmişte maden varlığı raporlama standartlarını hayata geçirdikleri için madencilik ile ilgili borsa sistemlerini daha sağlam temellere oturtmuşlar ve buna bağlı olarak da madencilik sektöründe dünyada söz sahibi olmuşlardır.

Bu nedenle, ülkemiz madenciliğinin ilerlemesi, madenlerimizin halka arzı gerçekleşmiş daha çok yerli ortaklı firmalar tarafından işletilmesiyle birlikte yer altı zenginliklerimizin yurtiçinde kalması için, Avustralya veya Kanada'da olan benzer uygulamalar hayata geçirilmelidir.

Son yıllarda ülkemize gelen ve madencilik alanında arama/üretim yatırımında bulunan yabancı firmalar incelendiğinde tamamının halka arz olmuş çok uluslu ve ortaklı şirketler olduğu görülmektedir. Buradan çıkarılacak önemli sonuçlardan biri de yabancı yatırımcılarla aynı statü ve şartlarda rekabet edilebilmesi gerekliliğidir. Bunun yolu da kendi başına öz sermayesi veya yüksek faizli ve karşılığında verilen ipoteklerle alınan banka kredileri yerine, borsada listelenip çok ortaklı uluslararası bir şirket olarak maddi imkanlara kavuşmaktır. Böylece ülkemiz kökenli irili, ufaklı özellikle de küçük/orta ölçekli maden firmalarının gelişimi ve bu sayede madencilik sektörümüzün büyümesiyle, ülkemize gelen maden firmaları ile aynı olanaklara sahip olunacaktır. Bu yöntemle aynı zamanda piyasalara itibar, güvenirlik ve şeffaflık sağlanacağı için bankalardan uygun faizli kredi bulmakta mümkün olacaktır. Bunun yanında orta ve uzun vadede firma birleşmeleri vasıtasıyla da daha güçlü orta/büyük ölçekli bir kuruluş olmaya olanak sağlanabilecektir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'de aşağıda belirtilen çalışmaların yapılması gerekmektedir;

• Ana ve esas çerçeve olan borsa alt yapısının hazır hale getirilmesi,
• Borsalarda listelenmek adına önemli kriterlerden biri olan maden varlık raporlama standartlarına (MVRS) uygun teknik rapor hazırlanması,

"Bu noktada tekrar hatırlanması gereken konu şudur: MVRS (JORC, NI 43-101, UMREK vb. standartlar) genel anlamda altın, baz metal vb. madenler için geliştirilmiştir. Küçük çaplı maden yatakları, mermer-taş ocağı, endüstriyel hammaddeler, krom vb kaynakların raporlanması için uygun değildir. Bunun yanında, herhangi bir maden firmasının borsada listelenmek ya da bankalardan uygun şartlarda kredi almak gibi bir hedefi yoksa yine böyle kapsamlı teknik rapora ihtiyaç duyulmayabilecektir. An-

cak, kaynak ve rezerv projelerinin her koşulda uluslararası standartlarda madencilik bilim ve teknolojisine uygun olarak hazırlanması önerilmektedir."

• Firmanın sermaye ve yatırım piyasasına açılmayı hedeflemesi,
• Ulusal ve uluslararası maden firmalarının ülkemiz borsalarında da listelenmesinin teşvik edilmesi,
• Maden firmalarımızın yeterli olgunluk seviyesine gelindiğinin değerlendirmesi ile birlikte uluslararası borsalarda da çift listelenmeyi hedeflemesi,
• Ülkemizdeki ufak sermayenin de borsayı alternatif bir yatırım arıcı olarak görülmesi alışkanlığının sağlanması (Kanada'da halkın %50'si yatırımlarını borsada değerlendirmektedir.),
• Şeffaf firma içi yönetim anlayışı ve denetleme mekanizmasının hem firma içinde hem de bulunduğu pazarda oluşturulması gerekmektedir.

Bu sebeple öncelikle;
• Maden varlığı ve özellikleri ile ilgili bilgilerin kamuya doğru açıklanması ve güvenilirliği sağlamak için kullanılan maden varlığı raporlama standartları ile hazırlanan teknik rapor gerekliliği borsamız içinde işlevsel hale gelmelidir. Bu sayede, olası yurtdışı sermaye de hisse alım satımını yapan katılımcılar vasıtasıyla ülkemize gelmiş olacaktır.
• Ülkemizdeki madencilik firmalarının, BİST'te listelenmek için önemli adımlardan biri olan maden varlık raporlama standardı ülkemizde 2018 yılında UMREK olarak oluşturulmuş ve adlandırılmıştır. UMREK / JORC / NI 43-101 / SAMREC / PERC veya mevcut tüm 13 standartla hazırlanmış teknik raporlar BİST/SPK kurulları tarafından kabul görerek firmaların Borsa İstanbul'da listelenmesine olanak sağlanmalıdır. Böylelikle yurtdışı madencilik firmalarının da borsamızda listelenmesinin önü açılacaktır.
• Bu standartlar, halka arz olan şirketleri menkul kıymetler yöneticileri tarafından denetlenmesini sağlayarak, firmaların maden projeleri ile ilgili bilimsel ve teknik verilerini kamuya izah eden bir kılavuzdur. Böylelikle borsa hissedarlarının yanlış bilgilendirmesinin de önüne geçilmiş olacaktır.
• Maden şirketleri borsada listelenme esnasında veya listelendikten sonra da bu etaplardan geçmek zorunda kalacaklardır. Zaten borsada listelenme gerçekleşince kendiliğinden denetleme ve halk tarafından sorgulanma işlemi de devreye girmiş olacaktır.
• UMREK / NI 43-101 / JORC kodu vb. ile teknik rapor hazırlayan yurtiçi maden firmaları sadece ülkemizde değil, Toronto, Avustralya, Hong Kong, Singapur vb. uygun gördükleri borsalarda listelenme yoluna da gidebilmelidirler. Bunun için de özellikle ülkemizin maden varlık raporlama standardı UMREK'e, diğer maden borsaları olarak bilinen piyasalar tarafından da uygunluk verilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Bunlar gerçekleştiği takdirde;
• Hisse ihraç ederek toplanacak fonların maliyeti daha uygun olduğu için maden firmalarına yeni kaynak sağlanacaktır.
• Maden firmaları için önemli bir reklam ve tanıtım fırsatı doğacaktır.
• Gelişme hedefli küçük/orta boyutlu maden firmalarına özellikle de arama ve geliştirme faaliyetleri evresinde hazırlanan teknik raporlar ve borsa kurulları tarafından listelenme onayının verilmesiyle birlikte, borsada işlem yapabilme olanağı sağlanacaktır.
• Maden firmalarına sağlanacak bu finansal destek ile arama, geliştirme ve üretim süreçleri madencilikte ileri gitmiş ülkelerde olduğu gibi daha sistematik şekilde yapılabilecektir. Bilim ve tekniğe dayalı madencilik faaliyetleri yapıldığı zamanda madenlerimizde ki iş güvenliği artacaktır.
• Ulusal maden firmalarımızın, ülkemize gelen yabancı maden firmaları gibi yurtdışında da daha uygun şartlarda madencilik faaliyetlerine bulunmasının önü açılacaktır.
• Hisse senedi alım satım işlemleri yapan katılımcılar için düşük maliyetli yatırım fırsatları ve maden firmalarına ortak olma yolu açılacaktır.
• Yurtdışı ve yurtiçi katılımcının gerek firma bazında gerekse de hissedarlık yoluyla borsamıza yatırımı artacaktır.

Henüz ülkemizde maden firmalarına yönelik böyle bir uygulama bulunmamaktadır. Bu yolun açılması ve varlığının bilinmesi ile birlikte sektörde yaşanan finansal kaynak sıkıntısının aşılması, güvenilirlik, kurumsallaşma, büyüme, reklam, işlem hacmi, uygun krediler, finans firmalarıyla ortaklık ve yabancı sermayenin ülkemize gelmesi de artacağı gibi ekonomik güçlenmeye de katkı sağlanacağı bir gerçektir.

Bu makale Temmuz 2019'da Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Maden Mühendisliği Ana Bilim Dalında yazar tarafından tamamlanan "Türkiye'de Maden Firmalarına Finansal Destek Sağlamak Amacıyla Borsaya Katılım Sürecine İlişkin Öneriler" başlıklı Yüksek Lisans Tezinden yazar tarafından üretilmiştir. Tezin tamamına 10270206 numarası ile ulaşılabilir.

Kaynaklar:

1. *tsx.com/listings/listing-with-us/listing-guides, 2016 ve 2019.*
2. *Guides to listing disclosure, 2017.*
3. *Infomine, TSX/TSXV Market Intelligence Group, 2016.*
4. *Guide to the capital pool company program, 2019.*
5. *Guides to listing disclosure, 2011.*
6. *A capital opportunity 2018 disclosure, 2018.*
7. *tsx.com/listings/current-market-statistics, currently available CPCs, 2019.*
8. *borsaistanbul.com, 2019.*
9. *finans.mynet.com/borsa/endeks/xmadn-bist-madencilik/ endekshisseleri/, 2019.*
10. *borsaistanbul.com/sss/gelisen-isletmeler-piyasasi-gip, 2019.*
11. *BİST Gelişen İşletmeler Piyasası Kitapçığı, 2019.*